

[Ragnhild Andersen.]

finder det for dårligt at komme med et forslag, som ikke engang kan give 3 hl brændsel. Jeg opfordrer til, at partierne lader forslaget gå i udvalg og så mellem første og anden behandling undersøger mulighederne for at give rentemodtagerne den nødvendige hjælp, der ligger i at sikre dem i hvert tilfælde 7 hl brændsel til dækning af fyringssæsonen i denne hårde og kolde vinter, vi oplever.

Søren Olesen: Jeg kan anbefale det af socialministeren fremsatte forslag.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Jeg vil gerne på socialministerens vegne takke samtlige ærede ordførere for tilslutningen til forslaget. Min tak gælder også det ærede medlem fru Ragnhild Andersen, for selvom jeg forstod, at det ærede medlem var meget utilfreds med forslagets indhold, anså det for karriert, forstår jeg det ærede medlem derhen, at hun, når det kommer til stykket, vil anbefale sin gruppe at stemme for forslaget.

Jeg vil forbeholde mig til anden behandling at stille et ændringsforslag gående ud på, at loven træder i kraft straks, og jeg har forstået på det ærede medlem hr. Bundvad, at han, når jeg bebuder et sådant forslag, for sit vedkommende frafalder ønsket om, at lovforslaget gøres til genstand for behandling i et udvalg.

Må jeg lige gøre den bemærkning til det ærede medlem fru Ragnhild Andersen, at det ikke er rigtigt, at der her kun er tale om en udgift på et par millioner. § 1, stk. 1, medfører udgifter, som vi kan anslå til 12 mill. kr., og de øvrige bestemmelser medfører udgifter, som kan anslås til 30 mill. kr.

Jeg takker for tilslutningen til forslaget fra alle sider.

Ragnhild Andersen: Den højtærede justitsminister gjorde den bemærkning, at mit parti jo nok ville stemme for lovforslaget, når det kom til den endelige afstemning, og det er jo sikkert som noget, at kommunisterne vil stemme for en hvilken som helst forbedring af rentemodtagernes kår, lille eller stor. Det har vi altid gjort. Men jeg havde været mere glad, hvis justitsministe-

ren havde givet udtryk for, at han ikke alene forstod vort forslag om mere hjælp til rentemodtagere med 7 hl koks, men at han også var villig til at undersøge mulighederne for sammen med de andre partier at få hævet den beskedne hjælp, der ligger i regeringens lovforslag, således at hjælpen dog kunne blive noget bedre end det, der er foreslået her.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordene var:

Første behandling af forslag til lov om oprettelse af en statsskole i Aalborg.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1621, fremsættelsen i tidenden sp. 3008).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Peter Kristensen (Aalborg): Der har i adskillige år i Nordjylland med længsel været set hen til den dag, da planerne om opførelsen af en ny statsskole i Aalborg ville træde ind i den afgørende fase. Det sker nu, idet jeg ikke kan tænke mig muligheden af, at der her i salen findes noget medlem, der vil modsætte sig, at det fremsatte forslag ophøjes til lov — i alle tilfælde ikke, når man gør sig bekendt med de forhold, der i dag bydes den nordjyske ungdom, som søger gymnasieundervisning i Aalborg.

Jeg ved mig derfor i nøje overensstemmelse med den nordjyske befolkning, når jeg takker den højtærede undervisningsminister for lovforslagets fremsættelse.

Det er over en halv snes år siden, at ønsket om et nyt gymnasium i Aalborg første gang blev rejst offentligt, og som det fremgår af den skrivelse, der af Aalborg Katedralskoles daværende rektor den 3. oktober 1945 blev sendt til undervisningsministeriet, og som findes optrykt som bilag til det nu fremsatte lovforslag, var situationen allerede på daværende tidspunkt yderst alvorlig. Og var gymnasieforholdene alvorlige i 1945, er de i dag nærmest at betegne som uforsvarlige.

[Peter Kristensen (Aalborg).]

Et gymnasium, der, da det blev opført i 1888, blev søgt af omkring 125 elever, huser i dag indenfor de samme mure 639 elever — eller mere end det femdobbelte. Giver det ikke situationens alvor i en nøddeskal?

Vejen frem til nærværende lovforslags fremsættelse har for den nordjyske befolkning været bestrøet med skuffede forhåbninger, men i dag fristes man til at give Peder Laale ret i hans ordsprog: tålmodighed overvinder alt.

Et gymnasium skal være en alvorligt arbejdende læreanstalt, men gymnasiet i Aalborg har som følge af overfyldte klasseværelser, inddragning af faglokaler og forældede forhold på en række områder fået præg af fabrik.

Der er derfor i dag, da den nye statsskole tegner sig i horisonten, så meget mere grund til at tage hatten af for det arbejde, der trods yderst vanskelige forhold udføres af lærerstaben ved Aalborg Katedralskole.

Gymnasieproblemet i Aalborg har andre skyggesider end de overfyldte klasseværelser. Det kan således nævnes, at der i 1953 til optagelse i 1. gymnasieklasserne meldte sig 117 elever, hvoraf kun 90 blev optaget. 27 elever kom altså ikke ind. I 1954 var de tilsvarende tal 112, 89 og 23, og i 1955 var tallene 120, 91 og 29. For den, der ikke er fortrolig med de lokale forhold, siger den omstændighed, at 79 elever ikke blev optaget i gymnasiet i løbet af de tre år, måske ikke så forfærdelig meget. Men når det oplyses, at det på det nærmeste er lige så vanskeligt at blive optaget i gymnasiet i Aalborg, som det er for den noksom bekendte kamel at krybe gennem nåleøjet, får tallene straks et andet perspektiv.

Mange unge, der ganske afgjort egnede sig for en videregående skoleuddannelse, søger ikke optagelse, fordi de ved, hvor vanskeligt det er at slippe igennem det finmaskede sold, og der lægges ikke fra skolens side skjul på, at adskillige af de elever, der søger at blive optaget, men på grund af forholdene ikke bliver det, må betegnes som egnede. Hvad det betyder af skuffelse og sorg i de hjem, hvor man gerne ser dygtige børn få en såkaldt højere uddannelse, hører der ikke megen fantasi til at forestille sig.

Og nu melder de store årgange af unge sig som en yderligere understregning af nødvendigheden af det fremsatte lovforslags gennemførelse. Allerede fra næste år sætter de ind for at kulminere i 1963, da antallet af unge i Aalborg i 16—18 års alderen, når 1955 bruges som udgangspunkt, vil være steget med ikke mindre end 60 pct. Og stillingen er utvivlsomt den samme i Aalborgs nabokommuner, Aalborg amt og det opland iøvrigt, der med naturlige bånd er knyttet til gymnasiet i Aalborg.

Undervisningsministeriets udvalg til overvejelse af gymnasieforholdene har givet det nye gymnasium i Aalborg 1. prioritet blandt ønskerne om fremtidigt nyt gymnasiebyggeri. Det må vel siges at være vor højeste sagkundskab på dette område, der her har talt, og udvalgets syn på behovet for en ny statsskole i Aalborg må veje tungt i vægtskålen for, at det fremsatte lovforslag fremmes mest muligt.

Jeg skal anbefale lovforslaget til en saglig, hurtig og velvillig behandling.

Krogh: Det lovforslag, vi her behandler, vedrører jo et område, hvor der ligger meget aktuelle og meget omfattende problemer uløste hen. Den højtærede undervisningsminister oplyste ved sin skriftlige fremsættelse af lovforslaget, at der i det nordøstlige Jylland, nærmere betegnet Aarhus, Randers og Aalborg amter, findes 148 000 indbyggere pr. gymnasium, medens der i hovedstadsområdet findes 42 000 indbyggere pr. gymnasium. Et ganske simpelt regulatetriregnestykke vil fortælle os, at der alene i disse tre amter skulle findes 14 gymnasier og ikke som nu 4, hvis man skulle have samme gymnasiedækning som i hovedstadsområdet. Og dog er der intet gymnasium bygget deroppe gennem mange år, medens man i de senere år i Storkøbenhavn har bygget to statsgymnasier, nemlig Falkonergårdens og Gl. Hellerup, og et kommunalt gymnasium i Gladsaxe. Yderligere er den lovmæssige hjemmel bragt i orden for to nye statsgymnasier i hovedstadsområdet, nemlig i Virum og i Rødovre, altså tilsammen fem nye gymnasier, hvoraf de fire er statsgymnasier, medens Jylland, bortset fra istandsættelsesarbejderne på Aarhus Katedralskole, ligger med samflige opgaver opmagasineret.

[Krogh.]

Alene i de tre jyske amter, ministeren omtaler, skulle der således bygges ikke eet, men 10 nye gymnasier for at nå Storkøbenhavns standard, og af disse 10 skulle 6—7 være statsgymnasier. I de fjerne nordjyske amter, Hjørring og Thisted, findes overhovedet ingen statsgymnasier, og i de tyndtbefolkede vestjyske egne ligger der også uløste opgaver, f. eks. i Grindsted.

I det hele taget er det et meget betænkeligt træk i den økonomiske udvikling, vi er inde i, at vi udover valutavanskeligheder og stramme penge- og kreditforhold lader en mængde uløste problemer hobe sig op. Den højtærede finansminister var i slutningen af sin tale ved finanslovsforslagets fremsættelse inde på problemet, idet han udtalte — et kort citat fra sp. 1359 —:

„Den bedring, der er nået i valutaisituationen, er i nogen grad sket på bekostning af den produktive udvikling.“

Det er imidlertid ikke blot på det produktive område, investeringsbehovene hober sig op — selvom de er meget følelige der — men også på de humanitære og kulturelle områder medfører den økonomiske udvikling, vi er ført ind i, ophobning af uløste opgaver, og det er jo et kulturelt område, vi behandler i dag.

I mit parti erkender vi, at der er et behov for gymnasiebyggeri ovre i Jylland, og vi er derfor tilfredse med, at problemet bliver taget op.

Det er iøvrigt ikke alene på gymnasiebyggeriets område, der ligger problemer. Også på seminarieområdet er der uløste opgaver. Vi har jo, for at blive i disse fjerne egne af Jylland, en mængde lærerembeder, der ikke har kunnet besættes, i Hjørring amt 110, i Thisted amt 42, i Ringkøbing amt et sted mellem 100 og 125. Alt dette er også udtryk for ophobning af investeringsbehov.

Også med hensyn til det almindelige skolebyggeri vedrørende folkeskolen ligger der en række uløste opgaver. Den højtærede

undervisningsminister vil huske, at jeg for et par uger siden sammen med en amtskolekonsulent og en sognerådsformand sad i hans ministerium og forhandlede med ham om, hvorvidt der måtte kunne findes udvej for en materialebevilling til et skolebyggeri i et opdyrket hedesogn ovre i Jylland, hvor børnetallet havde sprængt skolens rammer på en sådan måde, at 15 nybegyndere måtte undervises i en gammel træbarak, der lå ude ved byens sportsplads, og som FDF-drengene ellers benyttede til omklædning. Det er forståeligt, ikke mindst nu i vinterkulden, om befolkningen derude finder et skolebyggeri tiltrængt.

Vi er altså i mit parti indstillet på at se velvilligt på, at problemet vedrørende gymnasiebyggeri i de egne, der er blevet ladet tilbage, tages op i det tempo, vore økonomiske forhold måtte tillade. Men der er endnu to principielle spørgsmål, jeg lige må berøre.

For det første vil jeg gerne understrege den store fordel, det er for en by eller en egn at få et statsgymnasium fremfor et kommunalt. Ved et statsgymnasium betaler staten 25 pct. af byggeomkostningerne — sådan er praksis efterhånden blevet — plus hele den årlige drift af gymnasiet. Ved et kommunalt gymnasium må kommunen betale alle byggeomkostninger plus stort set halvdelen af de årlige driftsomkostninger. Med det antal statsgymnasier, der enten lige er opført i Storkøbenhavn eller er under opførelse, kan der være retfærdighed og rimelighed i, at også det nye gymnasium i Jylland bliver et statsgymnasium, og i det hele taget lader denne forskelsbehandling af byer og egne med hensyn til statsgymnasier og kommunale gymnasier sig næppe i længden opretholde.

Dernæst det andet principielle spørgsmål. Jeg vil lige minde om, at i romerrigets historie hører vi tale om grænsefloden Rubicon. For at tage et nærmere liggende eksempel skal jeg nævne Tryggevalde å derude på Stevns, der i „Elverhøj“ — det er jo noget, der hører ind under den højtærede

[Krogh.]

undervisningsministers domæne — danner den yderste grænse for statsmagtens indsats. Limfjorden synes på det område, vi behandler i dag, at danne en lignende grænse, der ikke kan overskrides af statsgymnasier. Statsgymnasier stopper op i Aalborg, Viborg og Struer. Om man ude i det yderste Thule langt oppe mod nord vil forsøge at vinde med, er småbyerne deroppe henvist til at oprette kommunale gymnasier og påtage sig de dermed forbundne tyngende ofre, og det har man da også gjort både i Hjørring, Frederikshavn, Thisted og Nykøbing.

Om der nu kun kan blive et statsgymnasium til Jylland i denne omgang, så er problemet, om det på forhånd skal betragtes som fastlagt, at stedet for dette skal være Aalborg, der i forvejen har en statsskole, eller om den højtærede undervisningsminister ikke lig en anden Cæsar — fornævnet udelader jeg — eller Christian den Fjerde skulle tage mod til sig og overskride Rubicon, med andre ord, om det ikke eventuelt ville være muligt og også rigtigere og rimeligere at bygge dette gymnasium et andet sted i Nordjylland. Meningerne om dette er delt i mit parti, idet vi er en hel del, der finder, at det ville give en rimeligere og retfærdigere byrdefordeling, hvis der blev placeret et statsgymnasium i de helt fjerne nordlige amter, hvor der i forvejen intet findes.

Med mulighederne for statsgymnasiet's placering holdt åbne kan jeg tilsige mit partis saglige og velvillige medvirken til forslaget's videre behandling i et udvalg og til opnåelse af et godt resultat for disse fjerne egne.

Jacob Pedersen: Den sociale og økonomiske udvikling, der har fundet sted i dette århundrede, har medført, at flere og flere hjem, et bredere udsnit af befolkningen, har kunnet skaffe mulighed for at lade deres børn få en udvidet undervisning, der slutter med en eksamen. Samtidig med at mulighederne herfor voksede, voksede også ønsket herom. Der er opstået en stigende lyst til en højere uddannelse, og når samfundet som følge af den tekniske udvikling samtidig kræver flere videnskabsmænd og teknikere, så kan det umiddelbart forstås, at vi står overfor en udvikling, der år for år må medføre et voksende pres på landets

gymnasieskoler. De såkaldte store årgange vil yderligere indenfor et kortere åremål forøge dette pres. Man regner således med en stigning i behovet for gymnasieplads på 25 pct. på længere sigt. Det skal nok vise sig ikke at være overvurderet.

Den for ikke så længe siden vedtagne lov om vederlagsfri undervisning og gratis skolemateriale i højere skoler har udbygget opstigningsmulighederne for alle uden hensyn til sociale og økonomiske forhold og vil yderligere bidrage til at øge presset på skolerne. Det kunne måske også nævnes ved denne lejlighed, og måske også som noget i denne forbindelse ikke uvæsentligt, at den højtærede undervisningsminister i efteråret fremsatte et lovforslag om gymnasieskolerne. Man bør være opmærksom på de forstærkede krav om mere plads indenfor vore gymnasieskoler, der således er opstået eller kan opstå af den ene eller den anden grund. Vor skolelovgivning kan nok for tiden give anledning til den største interesse fra befolkningens side. Mange forhold skal her undersøges og overvejes, og mange og forskelligartede er de veje, der åbner sig, og de midler, der må findes. Det høje ting vil også føle sit ansvar og sin pligt på disse vigtige områder, hvor lovgivningen skal danne grundlaget for opdragelsen og undervisningen af børn og unge og dermed være medbestemmende for den enkeltes personlige udvikling. Mit parti er med i arbejdet her med den største interesse og agtpågivenhed.

Det foreliggende lovforslag om et gymnasium i Aalborg er en naturlig følge af den udvikling, der har fundet sted. Et gammelt og velbegrunnet ønske hos befolkningen i disse egne af landet søges nu realiseret, og det føles rimeligt og rigtigt, at den højtærede undervisningsminister nu i dette tilfælde, hvor det drejer sig om en statsskoles oprettelse, fremsætter et lovforslag fremfor kun at søge tilslutning fra finansudvalget.

Nordjylland må være i søgelyset ved denne lejlighed. Og det er velbegrunnet at lægge endnu et statsgymnasium i Aalborg, der dækker et stort og tæt befolket område. Aalborg Katedralskole kan ikke udbygges eller ombygges yderligere. Man synes endog at have strakt sig vidt, hvad dette angår. Den almindelige pladsmangel forårsager, at der må oprettes vandreklasser, og at faglokalerne må benyttes udover den alminde-

[Jacob Pedersen.]

lige skoletid, og for flere af særlokalernes vedkommende betegnes forholdene som uforsvarlige. Jeg har forstået det således, at man nu er ved at komme i den situation, at man må afvise egnede elever. Dette må ændres, og den naturlige udvikling må, alle forhold taget i betragtning, være, at der bygges en ny statsskole i Aalborg, der samtidig med at kunne tage den yderligere tilgang, der vil komme, vil kunne aflaste den gamle skole, som herefter vil kunne arbejde tilfredsstillende videre endnu i mange år. Der vil herefter være to statsskoler i Aalborg amt, hver af normal størrelse, naturlig størrelse, således at elevtal og pladsforhold står i rimeligt forhold til hinanden, hvilket vil bidrage til, at den opdragelse og undervisning, der skabes mulighed for at give, bliver den bedste, og at alle egnede unge vil kunne få den uddannelse, de har lyst og evne til. De pædagogiske krav og ønsker vil være opfyldt.

Alle interesserede parter indenfor amt og kommune har drøftet opførelse af dette statsgymnasium i længere tid og er nu med staten blevet enige om alle forhold angående oprettelsen og driften efter de gældende regler for opførelse af lignende skoler andre steder. Der synes således ikke at være meget mere at diskutere i denne sag, og mit parti kan tilsige en velvillig og hurtig behandling af lovforslaget.

Jørgen Jørgensen (Lejre): Jeg forstår, at undervisningsministeren har været i tvivl om, hvorvidt det var nødvendigt at gennemføre en særlig lov i forbindelse med at tilvejebringe en udvidelse af antallet af gymnasier i Nordjylland, og jeg ville også mene, at man måske nok kunne fortsætte med den hidtil fulgte regel, at man, når det rent sagligt var tilrettelagt af undervisningsministeriet, på samme måde som tidligere søgte finansudvalgets godkendelse til at gennemføre et sådant byggeri. Måske ville det i særlig grad nu, da der sidder et folketingsudvalg, med hvilket ministeriet kan drøfte spørgsmålet om, hvor nye gymnasier bør opføres, være mest rimeligt og naturligt, at man fulgte den gamle linie, efter hvilken man ikke i hvert enkelt tilfælde skulle søge en lov gennemført. Når der ikke er almindelig tilslutning fra de politiske

partier, er det imidlertid klart, at forslaget må komme til drøftelse her, og det er det, der nu er sket.

Det er fra alle sider givet tilkende, at man er enig i, at Nordjylland har et stærkt behov for et gymnasium. Det, der diskuteres, er egentlig kun spørgsmålet om, hvor gymnasiet skal ligge, og det kan der naturligvis siges en del om. Der kan fremføres synspunkter til støtte for at opføre gymnasiet længere nordpå; at Hjørring fik et statsgymnasium, kunne der gives adskillige grunde for. Imidlertid må det vel siges, når der kun er tale om at bygge eet statsgymnasium i Nordjylland, at Aalborg dækker et større område. Der er ført forhandlinger med de omliggende og interesserede kommuner; Aalborg amt har vist stor interesse for at få gymnasiet beliggende i Aalborg, og der er ydet tilsagn om meget store beløb til opførelse af bygningerne. Alt taget i betragtning mener jeg derfor, det må siges, at beliggenheden i Aalborg har de fleste argumenter for sig.

Man kunne bøde noget på den ulighed, der består med hensyn til reglerne for tilskud til statsgymnasier og til kommunale gymnasier, ved at ændre reglerne om tilskud til de kommunale gymnasier. Det er et spørgsmål, der har været drøftet mange gange, og det må siges, at de byer, der har statsskoler, har en urimelig billig ordning i sammenligning med de byer, der må klare deres gymnasieforhold selv ved at oprette kommunale gymnasier. Disse byer får kun halvdelen af de årlige udgifter dækket ved tilskud, mens undervisningen ved statsskolerne er gratis ikke alene ved gymnasierne, men også i de underskoler, der knytter sig dertil. Der er altså her en urimelig stor forskel i de økonomiske vilkår for de enkelte byer.

Når man nu drøfter, hvor det nye gymnasium i Nordjylland skal ligge, synes jeg nok, man kunne bøde noget på denne store forskel i økonomisk henseende ved at tage hele spørgsmålet om udgiftsfordelingen op og overveje, om ikke staten skulle yde et større tilskud til de kommuner, der selv ordner deres gymnasieforhold, hvorved der blev tilvejebragt en højere grad af ligestilling mellem de forskellige kommuner. Jeg tror imidlertid ikke, man skal tage dette spørgsmål op i forbindelse med det fore-

[Jørgen Jørgensen (Løjre).]

liggende lovforslag, for det kan ikke løses på kort tid. Det har iøvrigt været drøftet gennem adskillige år. Jeg synes, at ministeren ved lejlighed skulle tage sagen op.

Som forholdene er, vil jeg finde det mest naturligt, at gymnasiet i Nordjylland kommer til at ligge i Aalborg; også under hensyn til de store beløb, kommunerne dør under forhandlingerne med ministeriet har givet tilsagn om at yde til gymnasiets opførelse, må det siges at være saglig velbegrunder. Jeg kan derfor tilsige en velvillig og en hurtig behandling af forslaget. Der er i høj grad trang til at få dette gymnasium bygget, og alting taget i betragtning bør man stille mod at få ordningen gennemført i overensstemmelse med ministerens forslag.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet til kl. 13³⁰.

Mødet udsat kl. 12²⁵.

Mødet genoptaget kl. 13³⁰.

Forhandlingen genoptoges.

Lynnerup Nielsen: Jeg kan på mit partis vegne give fuld tilslutning til det foreliggende lovforslag om oprettelse af en statsskole i Aalborg. Vi ser med megen sympati på dette forslag, og Storaalborg er jo indstillet på at yde sit store bidrag til oprettelsen af denne påkrævede statsskole; som det fremgår af bemærkningerne og af den højtærede undervisningsministers skriftlige fremsættelse, er denne skole jo hårdt tiltrængt. Det kan også kun hilse med glæde, at der nu fremsættes lovforslag om oprettelse af en statsskole, og at ministeren ikke som hidtil er gået til finansudvalget for at få de nødvendige midler bevilget. Vi udtaler vor glæde over, at der er fremsat et reelt lovforslag, og udtrykker vort håb om, at undervisningsministeren også i fremtiden vil bruge denne form, når det drejer sig om oprettelse af nye skoler.

Lovforslaget er jo kort og klart, og der er ikke mange ord at sige om det. Der er brug for skolen, og den bliver mere og mere påkrævet, efterhånden som de store årgange melder sig.

Jeg kan derfor på mit partis vegne fuldtud anbefale lovforslagets videre behandling i det høje ting.

Heilesen: I tilslutning til det ærede medlem hr. Kroghs udtalelser vil jeg gerne gøre et par bemærkninger til det foreliggende lovforslag. Når finansudvalget har henvist afgørelsen af denne sag til det høje ting, opfatter jeg det således, at udvalget ikke har været overbevist om, at gymnasiets placering i Aalborg, som den højtærede undervisningsminister foreslår, er det rigtige. Jeg skal afstå fra en længere begrundelse af, hvorfor jeg ikke mener, det nye statsgymnasium skal placeres i Aalborg, men i Hjørring. Det er oplyst, at både Aalborg og Hjørring står overfor at skulle bygge nye gymnasier, men da Hjørring og Thisted amter er de eneste amter, der ikke har noget statsgymnasium, er det spørgsmål, som folketinget skal afgøre, for mig at se dette, om det vil være rimeligt og rigtigt at forbigå de nævnte amter og give Aalborg statsgymnasium nr. 2. Hjørring amt har et udækket befolkningsantal på ca. 100 000 indbyggere; derfor har jeg svært ved at forstå, at den højtærede minister kan finde en saglig og holdbar begrundelse for, at Hjørring amt er blevet forbigået til fordel for Aalborg. Men befolkningen i den fjernt liggende landsdel Vendsyssel ved jo af erfaring, at den interesse, den højtærede minister har for os deroppe, er af noget begrænset styrke.

Jeg henstiller derfor til ærede medlemmer af det høje ting og til det kommende udvalg at foretage en økonomisk bedømmelse af, hvilket af de to amter der bedst magter at bygge et kommunalt gymnasium, enten Aalborg med sine 90 000 indbyggere eller Hjørring med sine 15 000 indbyggere.

Jeg skal med disse ord henstille til det høje ting, at Hjørring amt bliver inddraget i overvejelserne om det nye statsgymnasiums placering.

Alfred Jørgensen: Af de bemærkninger, hvormed den højtærede undervisningsmini-

[Alfred Jørgensen.]

ster ledsagede lovforslaget om oprettelsen af en statsskole i Aalborg, såvel som af de vedføjede bilag fremgår det, at man både i byen og dens opland ønsker oprettet et nyt gymnasium. De meddelte oplysninger synes også at godtgøre, at der er behov for et sådant. Jeg finder det naturligt, at Aalborg og de nævnte oplandskommuner gerne ser, at staten løser denne opgave, og at de ærede medlemmer, der føler sig som repræsentanter for særlige Aalborgsynspunkter, går ind for denne løsning. Men her kan lokalpatriotiske hensyn naturligvis ikke være afgørende, og jeg melder mig som principiel modstander af den opfattelse, at det skulle være statens sag at løse denne opgave. Det vil være bedst straks at sætte en bom for denne udvikling, hvis konsekvens vil være statens forpligtelse til at gymnasie-dække hele landet i en periode, hvori gældende skolelove stiller krav til staten af betydelig økonomisk rækkevidde, og hvori en eventuelt kommende skolelovgivning kan stille nye krav, der langt fremover vil anvende statens økonomi hårdt. Det vil derfor være klogt at henvise Aalborg kommune til selv at løse den foreliggende opgave i samarbejde med de pågældende oplandskommuner. Mine betænkeligheder gælder i første række opførelsen af den nye skolebygning. Det er ganske vist muligt, at staten med det byggetilskud, den efter gældende regler vil komme til at yde til en kommunal skolebygning, ikke vil slippe meget billigere ved en kommunal løsning; men der er på den anden side både mulighed og sandsynlighed for, at kommunen vil bygge billigere end staten.

Desværre indeholder lovforslaget ingen antydning af den påtænkte skoles anslåede opførelsespris, og det kan jeg naturligvis ud fra min indstilling beklage, hvis forholdet er det, at det anslåede beløb er af en sådan størrelsesorden, at det kunne tænkes at hemme lovforslagets gang gennem det høje ting; men når jeg anbefaler en kommunal løsning, er det navnlig med henblik på omkostningerne ved skolens drift. Her er forholdet nemlig det, at driften af et statsgymnasium i overvældende grad vil blive dyrere for staten end driften af et kommunalt gymnasium med de for denne drift normerede statstilskud — og her tænkes

ikke blot på den normale andel, som kommunen eller kommunerne selv må udrede ved kommunal drift, men især på det forhold, som opstår derved, at staten i henhold til lov af 11. juni 1954 om vederlagsfri undervisning for eleverne uden modydelse fra hjemstavnskommunen afholder alle de med denne undervisning forbundne udgifter. Efter vedtagelsen af nævnte lov er de fordele, en by har ved at have et statsgymnasium og omegnskommunerne ved at kunne sende deres elever derhen til vederlagsfri undervisning, øget i væsentlig grad — fordele, der altså opnås på andre byers bekostning. Da Aalborg allerede har et statsgymnasium, finder jeg — og det ligger jo på linie med de synspunkter, der blev fremført af det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) — at spørgsmålet om oprettelsen af et nyt gymnasium i byen bør henvises til kommunens overvejelse; jeg kan da også henvise til, at de betragtninger, der blev gjort gældende af det ærede medlem hr. Heilesen, netop understreger rigtigheden af mine synspunkter.

Retsforbundet kan derfor ikke yde sin støtte til gennemførelse af det fremsatte lovforslag.

Horn: Denne forhandling har ligesom de tidligere forhandlinger om gymnasier i høj grad vist, hvilken urimelighed det er, at vi har 2 slags gymnasier: statsgymnasier og kommunale gymnasier; de store byer rager jo statsgymnasierne til sig — foruden alle de andre fordele, de kan skaffe sig.

Jeg har gentagne gange i de sidste 15 år rejst det spørgsmål, om ikke staten bør behandle kommunerne ens, og jeg fik for nogle år siden tilslutning til nedsættelse af en kommission, der skulle undersøge dette forhold. Denne kommission har afgivet betænkning, men hvorvidt den er kommet til det rigtige resultat, skal jeg ikke udtale mig om. Jeg vil imidlertid gerne give tilslutning til den tanke, som det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) fremsatte: at tiden nu måtte være inde til, at dette spørgsmål tages op til virkelig undersøgelse. Vi ved jo, at den højtærede minister har evne og vilje til at gå til bunds i sagerne, og jeg vil derfor meget anbefale ham at tage det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre)s tanke op til overvejelse, så at vi kan få en

[Horn.]

virkelig løsning af dette problem; for det er urimeligt, at visse kommuner, det være sig i Vestjylland, det være sig på øerne, skal være ringere stillet end andre — jeg tænker her først og fremmest på hovedstaden og de store kommuner, der har formået at skaffe sig helt urimelige fordele.

Undervisningsministeren (Bomholt): Jeg takker de ærede ordførere for tilslutningen til lovforslaget.

Hvor det som i dette tilfælde drejer sig om et bevillingsanliggende, der i forvejen har været forelagt det parlamentariske gymnasieudvalg og har fundet tilslutning der, skulle det være tilstrækkeligt at forelægge sagen for finansudvalget. Jeg takker det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) for hans tilslutning til dette synspunkt. Det drejer sig jo her om et gymnasium, der skal ligge i en by, som i forvejen har et statsgymnasium, og forslaget må derfor kunne sidestilles med et forslag om en gymnasieudvidelse. Hertil kommer, at det vil være ønskeligt, at der er adgang til nogenlunde hurtig handling, når det drejer sig om et af forholdene fremtvunget nødvendigt byggeri — og således må gymnasiebyggeriet for de store årgange af unge karakteriseres.

Jeg er endvidere enig med det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) i, at det ville være ønskeligt, om man kunne finde frem til en mere rationel og mere retfærdig udgiftsfordeling mellem stat og kommune, når det drejer sig om drift af gymnasier. Det kan jo ikke nægtes — som også stærkt betonet af det ærede medlem hr. Horn — at placeringen af stats- og kommunale gymnasier i nogen grad bærer tilfældighedens præg.

Der er afgivet en betænkning — her omtalt af det ærede medlem hr. Horn — indeholdende forslag om ændret udgiftsfordeling. Jeg er vidende om, at de store kommunale organisationer, og ikke mindst købstadkommunalforeningerne, er parat til udrykning, såsnart en reel økonomisk mulighed for en ændret ordning er tilstede. Det vil næppe være muligt, hvad det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) også betonede, at optage en behandling af det meget omfattende problem i det udvalg,

der skal nedsættes vedrørende det fremsatte lovforslag; dertil er forholdet for kompliceret og for tidkrævende. Hvad det ærede medlem hr. Horn yderligere bemærkede herom, er noteret, også af finansministeren.

Det er rimeligt, at Aalborg nu får sit andet gymnasium. Der er såvel fra Aalborgs som fra nabokommunernes side ydet en stor indsats; man har taget praktisk på tingene, man har nu fundet frem til en konkret løsning, og dette arbejde fortjener påskønnelse. Hertil kommer det sagligt set afgørende: behovet for et sådant gymnasium.

Jeg kan helt tiltræde de bemærkninger, det ærede medlem hr. Peter Kristensen (Aalborg) fremsatte. Det ærede medlem hr. Krogh nævnte Hjørring amt og landet norden for Limfjorden og mente, at jeg som hin anden Julius, der anno 49 f. Kr. kastede terningerne, også skulle vove at gøre det og overskride Limfjorden. Jeg har al mulig sympati for det nordjyske amts vanskeligheder. Byens borgmester, Carl Hermansen, min gæve, gamle klassekammerat, forsømte i de tre år, han var medlem af regeringen, totalt at gøre noget for at forbedre forholdene i sin by, og jeg vil gerne være med til i al beskedenhed om muligt at indhente det forsømte; men oprettelse af et statsgymnasium i stedet for et kommunalt gymnasium ændrer jo ikke umiddelbart situationen med hensyn til de store årgange af unge, der nu banker på portene.

Som tidligere meddelt vil jeg gerne være med til at overveje ethvert konkret forslag, der har rimelig forbindelse med virkeligheden. Det samme kan jeg sige til det ærede medlem hr. Heilesen, der også lagde et lille visitkort her på pulten, hvorpå der stod ordet Hjørring. Det ærede medlem tilføjede nogle ord, der kunne opfattes som en annonce i „Aalborg Amtstidende“, men naturligvis ikke var det.

Det ærede medlem hr. Krogh mente, at Jylland var groft forfordelt med hensyn til gymnasier. Jeg må jo på dette område dele skæbne med mine forgængere som undervisningsministre, således at forstå, at jeg med hensyn til ønsker og planer støtter mig til gymnasieudvalget, det sagligt arbejdende gymnasieudvalg, der er nedsat under undervisningsministeriet. Dette sagligt arbejdende udvalg opstiller ret naturligt en prioritetsliste, som det er vanskeligt for

[Undervisningsministeren.]

en politisk minister at rokke væsentligt ved, selvom også politiske betragtninger kan komme og rette lidt i billedet. Den københavnske situation blev nu ikke helt rigtigt beskrevet af det ærede medlem, der omtalte de fem københavnske gymnasier, der nu rykkede frem; thi Falkonergaardens gymnasium og Gl. Hellerup gymnasium er erstatninger for nedlagte og gamle gymnasier. Gymnasiet i Gladsaxe — det tredje gymnasium — bliver kommunalt og kan altså ikke uden videre indgå i billedet. De to statsgymnasier, der bliver tilvejebragt, er da de i Rødovre og Virum beliggende, der jo ikke umiddelbart henhører under hr. overborgmester H. P. Sørensens domæne; det er de efterhånden meget tæt befolkede københavnske omegnskommuner, der må have luft.

Men bortset fra alt dette kan jo ingen af os skjule, at der er en række problemer, der må søges løst. Det ærede medlem anvendte den karakteristisk, at der var tale om en ophobning af uløste opgaver, og brugte udtrykket: en ophobning af investeringsbehov. Dette var ikke sagt med politisk angrebs sigte, og der er for mig dertil kun at svare, at vi nu må slå pjalterne sammen og søge ved forenede anstrengelser at gøre, hvad vi kan for at give de kommende store årgange af unge en fair chance, gøre det så hurtigt og effektivt som muligt, således at det ærede medlem for sit vedkommende kan citere Cæsars udtalelse fra anno 47 f. Kr.: *veni, vidi, vici*.

Det ærede medlem hr. Alfred Jørgensen ønskede at være principrytter helt ind i døden og gik imod lovforslaget. Det er altid med en vis pessimisme, man ser en politiker begå harakiri, i dette tilfælde på det ærede medlem hr. Søren Olesens vegne.

Peter Kristensen (Aalborg): Det ærede medlem hr. Horn var inde på, at de store byer ragede til sig. Jeg synes derfor, der kan være grund til at understrege, at der her ikke er tale om at varetage Aalborgs interesser alene. Et nyt gymnasium i Aalborg skal dække et meget stort område; det er allerede sådan i øjeblikket, at ikke alene dækker man det, der populært kaldes Storaalborg, Aalborg med nabokommuner, og Aalborg amt, men — og det kan også være

svaret til det ærede medlem hr. Heilesen — der modtages også elever fra Hjørring amt, bl. a. elever fra Brønderslev. Aalborg kan jo nu engang ikke gøre for, at byen ligger centralt placeret i Nordjylland, og dette forhold bør efter min opfattelse ikke komme til at skade byen. Vi har tidligere her i salen drøftet problemet gymnasiebyggeri, nemlig da talen var om oprettelse af gymnasiet i Rødovre, og jeg mindes ikke ved den lejlighed at have hørt betragtninger som dem, der er gjort gældende her i dag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Peter Kristensen (Aalborg): Da der er fremsat ønske om, at lovforslaget om en ny statsskole i Aalborg bliver behandlet i et udvalg, foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger til forbedring af den værnepligtige ungdoms forhold [af Ingmar Wagner m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning findes i tillæg A. sp. 1267, fremsættelsen i tidenden sp. 2485).

Sagen sattes til forhandling.

Forsvarsministeren (Rasmus Hansen): Det fra kommunistisk side fremsatte forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger til forbedring af den værnepligtige ungdoms forhold giver mig først og fremmest anledning til at sige, at regeringen naturligvis har sin opmærksomhed henvendt på at skabe så gode forhold for vore værnepligtige som muligt. Dette er ikke noget kommunistisk patent. Nu foreligger der imidlertid her et forslag om forbedringer af de værnepligtiges kår, som vil medføre betydelige